

על המקום הזה על זהו המקום

מקום לשער - חיפה
מקום לשירה - חיפה

אמנות התרגום
כאפשרות למפגש

فن الترجمة
كإمكانية للقاء

על המקום הזה על זה המקום
אמנות התרגום כאפשרות למפגש
פן الترجمة كامكانية للقاء

*שם התוכנית לקוח משיר של יסמין דאהר

מקום לשירה, חיפה
נובמבר 2021 - יוני 2022
ניהול: רותם עטר

פרויקט בתמיכת מועצת הפיס לתרבות ולאמנות
כל הזכויות שמורות לכותבות ולכותבים
עיצוב גרפי: יעל אופיר

*תם اختيار اسم البرنامج من قصيدة لياسمين ضاهر

מקום לשער, חיפה
תשרין الثاني 2021 - حزيران 2022
إدارة: روثم عطار

תם هذا المشروع بدعم من مجلس الإنصیب - هابس للثقافة والفنون
כל الحقوق محفوظة للكاتبات والکتاب
تصميم جرافي: ياعل أوفير

מועל הפיס

מקום
לשירה

על המקום הזה על זה המקום

אמנות התרגום فن الترجمة
כאפשרות למפגש כאمكانية للقاء

על האפשרות להיפגש דרך תרגום

פעמים רבות מעשה התרגום מוצג על דרך השלילה: כבלתי אפשרי להשגה, כהעתק שלעולם לא ישתווה למקור, ואפילו כמעשה בגידה, ניאוף או כשלון ידוע מראש. עם זאת, אנו חיים וחיות בעולם משופע בפעולות ובמופעים של תרגום: כמעט כל צורה של תקשורת דורשת מאיתנו לתרגם ולהתמודד עם סוגיות שנובעות מתהליך התרגום. "כשלון" התרגום עומד בסתירה להכרחיות ולתפוצה הרחבה שלו בחברה ומבט בוחן יותר מלמד שהתרגום מעשיר את דרכי התקשורת ואינו מכשיל אותן.

התוכנית **על המקאם הזה** נולדה מתוך הרצון לעסוק לעומק בפן החשוב ביותר של אמנות התרגום: הדיאלוג. היצירה התרגומית היא אמנות שנוצרת מתוך דיאלוג עם טקסט אחר ומתוך היכולת להתמסר לקול של אדם אחר על מנת ליצור מתוכו קול חדש. הגישה שעומדת בבסיס התוכנית רואה בתרגום אמנות שהיא זו שיח (או רב שיח) מתמיד בין טקסטים ובין יוצרים/ות, שיח שיכול להפרות ולהרחיב את אפשרויות הכתיבה ולא לצמצם אותן או להוות להן "העתק".

12 משוררים ומשוררות לקחו חלק בתוכנית השנה, יהודים וערבים, מחיפה, מאום אל פחם, מתל אביב, מבאקה אל גרבייה, מיפו, מזיכרון יעקב ועוד. חלק מהמשתתפים דוברים את שתי השפות - ערבית ועברית - לחלק היכרות מסוימת עם השפה השנייה וחלק דוברים/ות רק אחת מהשפות. נקודת ההתחלה הזו כבסיס לתוכנית שעוסקת בתרגום מחייבת זו שיח עמוק ואינטימי. בנוסף, היא מנכיחה את הפערים הלשוניים והתרבותיים כחלק מהותי ממה שהתרגום דורש מאיתנו: ההנחה שאצליח להבין מישהו עד כדי תרגומו לשפתי, גם אם אינני בקי/א/ה או מכיר/ה את שפתו.

בניגוד לתרגום האינדיבידואלי, התוכנית הציעה מודל של תרגום קולקטיבי שמתבסס על רב לשוניות: התרגומים שמופיעים בספר נולדו לרוב מתוך

עבודה בזוגות, בשלישיות או בקבוצות, לעתים יחד עם המשורר/ת שכתב/ה את השיר ולעתים בלעדיו/ה. כל המשתתפים הם משוררים/ות ולאורך הדרך למדנו כיצד להשתמש בכלים הפואטיים הקיימים ולהרחיב אותם כך שיאפשרו כניסה לקול של מישהו אחר אל תוך היצירה האישית. מעבר לפואטי, זהו כמובן מפגש שנוגע בפוליטי, אך המבט בקונפליקטים באמצעות המפגש המילולי מאפשר תשובות - ואולי אפילו פתרונות - אחרים.

בכל מפגש אירחנו מתרגמ/ת שעוסק בתרגום מערבית לעברית או להפך: חנה עמית כוכבי, אלטייב ע'נאים, יותם בנשלום, עידן בריר, עפיף שליוט, ג'ודת עיד ואילנה המרמן. כל אחד מהם הביא סוגיה תרגומית לדיון הקבוצתי: מאפייני השירה הערבית הקלאסית והמודרנית ואתגרי התרגום לעברית, מהי 'נאמנות' במעשה התרגום, איך פותרים סוגיות של פערי תרבות, איך לשמור על חתימת הקול הייחודית של הכותב/ת, מהי חריזה אלגנטית ועוד. לאחר הדיון התנסו הלכה למעשה בתרגום שירה על מנת לחקור את השאלות הללו בצורה מעשית ולהתנסות בגישות השונות שהוצעו על ידי המנחים.

אני מודה לשותפיי לבניית התוכנית, ד"ר ג'ודת עיד וד"ר עפיף שליוט, למועצת הפיס לתרבות ולאמנות על האמונה והתמיכה בפרויקט וכמובן למשתתפים/ות: עבד אגבאריה, צוריאל אסף, סיגל בן יאיר, הדס גלעד, ע'אדה זרייק, שאדיה חאמד, עאידה חמזה, משה לביא, ליאור מעין, יונתן קונדה, עימאד קסיס ושז - על ההתמסרות לתהליך, על ההדדיות ועל היופי הרב שנוצר בקבוצה.

קריאה מהנה,

רותם עטר

מסגרות ליאור מעין

הוא מְהַלֵּךְ בְּעוֹלָם
בְּשִׁצְל הַרִים לְצִדּוֹ
מְרָאָה לָנוּ שִׁאֲפָשׁוּר
לְהִיּוֹת רָגַע
עַל שְׂפֵת
הַתְּהוֹם.

אֲנַחְנוּ מִתְרַגְּמִים שִׁיר שֶׁל טְהָא מִחֲמַד עָלֵי
נוֹפְלִים כְּבָר בְּהַתְחַלָּה לְבוֹר עֲמוֹק
מִנְסִים לְשִׁמְעַת אֶת הַשְּׂקִט
שֶׁבִין צְעָקָה לִילָלָה.

"כָּל אִישׁ הוּא אֶכְר אוֹ סִפָּן"

אֲנִי שׁוֹתֵק
מִשׁוּם שֶׁלֹּא מְצֵאתִי מְלִים
שִׁיפְרָצוּ בְּקִיר הָאֶבֶן חֲלוֹן
שֶׁנוֹכַח בְּלָנוּ
לְרֵאוֹת אֶת
הַיָּם.

מעגל אמהות הדס גלעד

אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבוֹת בְּסֻלּוֹן.
הֵיִינוּ צְרִיכוֹת לְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם
לְצֹאת לְמַסַּע הַסְּבֵרָה עַל הַחֻמְלָה
לְהַזְכִּיר לְכֻלָּם: פֶּעַם הֵיִיתֶם תִּינוּקוֹת. מִיִּשְׁהִי יִלְדָה אֶתְכֶם.
אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבוֹת בְּסֻלּוֹן
וּמַדְבְּרוֹת עַל חֶבֶל הַטְּבוּר וְחוּט הָעֶצֶב הַתְּמִידִי
עַל הַגּוּף שְׁלֵנוּ שֶׁהֶצְמִיחַ חַיִּים, עַל אֲבָדָן הִיְחִידוֹת.
אֲנַחְנוּ אֲחִיוֹת. מִיִּשְׁהוּ שֵׁם אוֹתְנוּ עַל מַצַּע אֶחָד
נִקְבּוּ בְּנוֹ נִקְבּוּ, וְהוּא פְּתוּחַ לְכָל הַרוּחוֹת.
אֶפְשָׁר הִיָּה לְסַרֵּב לְזָכוֹת הַמְּמוּשׁ שֶׁל מְלֵא גּוּפֵנוּ,
אֲבָל הָאֵהָבָה מְשַׁכָּה אוֹתְנוּ לְהִתְנַסּוֹת.
אֲנַחְנוּ אֲמָהוֹת שֶׁל מִיִּשְׁהוּ.
יֵשׁ לָנוּ יְלָדִים קְטָנִים שְׂוִישָׁנִים בְּמִטּוֹת.
אֲנַחְנוּ עוֹבְדוֹת קִשָּׁה. אוֹמְרוֹת גַּם וְגַם.
אוֹמְרוֹת לְפַעֲמִים אֵין בְּרָרָה.
מְבָרְכוֹת.
יֵשׁ לָנוּ שְׂדֵים יְפִים וּפְטָמוֹת בְּמַדָּה שֶׁל פִּיּוֹת קְטָנִים.
אֲנַחְנוּ עֲשׂוֹיוֹת לָזֶה.
אֲבָל גַּם לָנוּ גְרָעִין עֲצָמֵי קִשָּׁה
שְׂקוּעַ בְּרַחֲמִים.
הֵיִינוּ צְרִיכוֹת לְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם
לְבָנוֹת בְּתֵי סֶפֶר עֲגָלִים
לְחַפֵּר מְנַהֲרוֹת אֲרָכוֹת בֵּין הַבְּתִים
הֵיִינוּ יְכוּלוֹת לַעֲשׂוֹת אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה טוֹב יוֹתֵר
אִם לֹא הֵיִינוּ עֲסוּקוֹת כָּל כָּךְ
בְּמִשְׁיַכְת שְׂרוּוֹלִים נְסוּגִים, בְּנִגּוּב דְּמַעוֹת, בְּקִלּוּף תְּפוּחִים
וּבְאִין־סֶפֶר דְּבָרִים דְּחוּפִים.

حلقة أمهات هداس غيلعاد ترجمة: عبد اغبارية

كل ما بالأمر أننا نجلس بالصلون،
في حين كان علينا أن ندير العالم،
ان نخرج بجملة توعية عن معنى الخنية والرحمة.
أن نذكرهم جميعاً: لق كنتم مرة أطفالاً، وأن امرأة ولدتم.
نحن نجلس بالصلون، وتحدث عن حبل السرة، وخيط العصب الأبدي على
أجسادنا، والذي كان وراء ولادة الحياة وفقدان الفردانية.
نحن إخوان، شخص ما وضعنا على تربة واحدة، وأحدث بنا خرقاً بقي مشرعاً
بوجه الربح.

كان بالإمكان رفض تحقيق حقنا على كامل أجسادنا، لكن الحب شدنا
إلى التجربة.

نحن أمهات لشيء ما.
لنا اولاد ينامون بفراشهم،
نحن نقوم بأعمال صعبة،
تتقبل هذا وذاك، وأحياناً نقول أن لا مناص.
نيارك.

لنا نهود رائعة، وحلمات تلائم الأفواه الصغيرة، فنحن خلقنا لهذا.
لكننا أيضاً ذوات لب قاسٍ.
غارق بالأرحام.

كان علينا أن ندير العالم،
أن نبني المدارس مستديرة،
أن نحفر أنفاقاً مديدة بين البيوت،
كان بإمكاننا أن نجعل من هذا العالم أفضل، لو لم نكن مشغولات بهذا
القدر من الإنشغال، من طي
الملابس، مسح الموع وتقسير التفاح، وبأشياء أخرى لا تحصى.

مجذرة عبد اغبارية

أمي امرأة عاقلة،
لدرجة أنها لم تكن تؤمن بالطالع وقراءة الكف!
كانت تستقبلنا كل يوم من بعيد، عند عودتنا من المدرسة، بروائح
طبختها لذلك اليوم، وهكذا كنا نعرف من منا هو صاحب الخطوة
عندها في ذلك النهار، حسب أكلته المفضلة، فنفسح له ان يتقدم
السرب داخلاً البيت أولاً!
ما أن استشهد فهد، حتى ظلت أمي امرأة عاقلة تحافظ على
كامل قواها العقلية، بدليل أنها بدأت تطبخ المجذرة بشكل شبه
يومي، وترقب طلتنا من الشباك، كأنها آمنت أن رائحة أكلته
المفضلة ستنجح أخيراً بإقناعه أن يقوم من القبر ويتقدم السرب
عائداً معنا ليأخذ مكانه حول المائدة!

מג'דרה
עבד אגבאריה
תרגום: הדס גלעד

אָמִי אֲשֶׁה רְצִיּוֹנְלִית. עַד כְּדֵי כֶּךָ רְצִיּוֹנְלִית
שְׁלֹא הָאָמִינָה בְּמַזְלוֹת.
מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ קִבְּלָה אֶת פְּנִינּוֹ כְּשֶׁחֲזַרְנוּ מִבֵּית הַסֵּפֶר
עִם רֵיחַ תְּבַשִּׁילָה הַיּוֹמִי, וְכֶךָ יִדְעֵנוּ עַל מִי מֵאֲתָנוּ חֻשְׁבָּה
בְּהַתָּאֵם לְתַבְשִׁילוֹ הַמְּעַדָּף, וְהַנְּחָנוּ לוֹ לְהַתְקַדֵּם
וְלֵהִיּוֹת הָרֵאשׁוֹן שְׁנִכְנַס הַבַּיִתָּה.
מֵאֵז שֶׁנֶּהְרַג פֶּאֶהֶד, נוֹתַרָה אָמִי שְׁפוּיָה לְמַדֵּי.
עֲבָדָה שֶׁהַתְּחִילָה לְבַשֵּׁל אֶת הַמְּגִ'דְרָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ
וְנִעְמְדָה בַּחלוֹן כְּמוֹ מֵאָמִינָה שְׁרִיחוֹת תְּבַשִּׁילוֹ הַמְּעַדָּף
יִצְלִיחוּ לְשַׁכְּנֵעוּ שְׂיִקוּם מִקְבָּרוֹ וְיִקַּח אֶת מְקוֹמוֹ
רֵאשׁוֹן בֵּינָנוּ בְּשִׁבְלִי, שְׂיִכְנַס הַבַּיִתָּה וְיִסַּב לְשִׁלְחוֹ.

בטני צבה משה לביא

האוטובוס לא בא.
רמדאן עכשו, והאוטובוס לא בא.
נערות חיפה וטירת הכרמל חוזרות מן היס
והיא עטופה כנגדן, יושבת ומחכה,
רמדאן עכשו, והאוטובוס לא בא.

התקשרה כבר לאביה, התקשרה לאמה,
לחשה דבר אל תוך הטלפון,
האוטובוס לא בא, וגם הסוללה נגמרת,
רמדאן עכשו, לפני שקיעה,
השמש צובעת יפה את מורדות הכרמל,
רמדאן עכשו, וכאמור, האוטובוס לא בא.

בבית ערוך השלחן, תמר וכוס מים קרים,
אביה יושב ומחכה, אחותה עושה בכלים,
קול עולה מן המסגד, כפות נוקשות בקערות,
על הספסל בתחנה היא מיטיבה את המטפחת,
רמדאן עכשו, שעת ערב,
האוטובוס לא בא.

بطني غصّة
موشيه لافي
ترجمة: شادية حامد

الحافلة لم تأت
الآن رمضان , والحافلة لم تأت
فتيات حيفا وطيرة الكرمل عائدات من البحر
وهي بخلافهن , محجبة , جالسة تنتظر
الآن رمضان , والحافلة لم تأت

قد اتصلت بالدها, اتصلت بوالدها
همست بشيء في النقال
الحافلة لم تأت , والبطارية تفرغ أيضاً
الآن رمضان , قبل الغروب
الشمس تلون سفوح الكرمل بالجمال
الآن رمضان , كما ذكر , لم تأت الحافلة

في المنزل , المائدة جاهزة, تمر وكأس ماء بارد
والدها جالس ينتظر, وشقيقتها تغسل الأواني ,
صوت ينبعث من المسجد, ملاعق تقرع في الصحون
علي المقعد في المحطة, تعدل الحجاب
الآن رمضان , مساءً
ولم تأت الحافلة.

מגזרות נייר ליאור מעין

חֶשֶׁךְ זֶה דְּבַר דֵּי מִדָּהִים
הַיֵּשׁ יִשְׁנֶנּוּ – אַתָּה יוֹדֵעַ אֵת זֶה
אֲבָל אֵין לוֹ שׁוּם זְכָר

מְרַחֵק פְּסִיעָה מִמְּנֵי יָם
וְאֲנִי לֹא רוֹאֶה יָם
וַיֵּשׁ בִּי יְדִיעַת יָם בְּלִי יָם
וַיֵּשׁ בִּי שְׂקֵט בְּלִי יְדִיעַת שְׂקֵט

מוֹלֵי הַרְחֵשׁ שֶׁל הַיֵּשׁ
שְׂתֵי קְצוֹת שֶׁל הַיּוֹת בּוֹדֵד
בְּשׂוּשׁ יֵשׁ
וּבְשֵׁאִין

פְּתָאוּם, נִקְדַּת אוֹר יוֹצֵאת לְעוֹלָם וּבְאוֹתָהּ הַמְּדָה בּוֹרֵאת אֶת־
מִתּוֹךְ הַחֶשֶׁךְ, אִישָׁה עִם קִיָּאק
מִנְסָה לְחַזֵּר לְחוּף.

قصّاصات ورق
ليثور معين
ترجمة: شادية حامد

الظلام شيء رائع
الوجود كائن - تعلم ذلك
لكنه عدم

على بعد خطوة مني اليمّ
ولا أرى يما
أدرك اليمّ بلا يما
وبي سَكينة لا تدركها السَكينة

أماحي طنين الوجود
قطبين للعزلة
في كينونة الوجود
وفي عدمه

على حين غرّة ، نقطة ضوء تخرج إلى العالم وعلى حدّ سواء تخلقه
من قلب الظلمة، امرأة مع زورق
تحاول العودة للشاطيء

התגלות ליאור מעין

אין ישרים בטבע
ובשעת בקר כזו אין ממש שקט
הכל זז לבד מגזע עץ ברות
ואין לבן אמתי באמת
הכל על הרצף
ואין קטיעה
כמעט

פתאום יש צרף במלים כמו סבך
או הומיה
ביכלת לזהות ירק מתוך ירק אחר
להפריד מים ממים
לחשב על תהו

את כל זה לא ידעתי כשיצאתי לדרך.

وحي
ليئور معيان
ترجمة: شادية حامد

ما من استقامات في الطبيعة
في أصبوحة كهذه ليس هناك هدوءٌ حق
الكل يتحرك لوحده من ساق شجرة مبتورة
ليس هناك أبيض ناصع حق
الكل في تسلسل
ودون انقطاع
تقريباً

بجأة هنالك ضرورة لكلمات متشابهة
أو صخب
لقدرة على تحديد الخضرة من الخضرة
فصل الماء عن الماء
التفكير في الفوضى
كل هذا لم أعرفه حين انطلقت

حدس غادة زريق

ما بين التخمين واليقين
عبثا نحاول أن نحدس
تتوهم يوما
وخمسة بعدها نكون مؤمنين
ثم نضيع من جديد
نحسب... نجمع... نطرح
والنتيجة تبقى غامضة
فنقع في سراب لعين
لا نعرف ابدا ما قيمتنا
في قلوب الآخرين
إيجابا كان أم سلبا
نبقى نترنح
بين شك وحنين...
وصوت في زوايا الذاكرة
يهمس أنهم أحبونا حقا
لكنهم آثروا الابتعاد كالسنين.

ע'אדה זרײק

תרגום: סיגל בן יאיר וליאור מעין

מָה בֵּין עֲבָדָה לְנַחוּשׁ
 לְשׂוּא נְנִסָּה לְחוּשׁ
 יוֹם אֶחָד מְדַמְּיָנִים
 וְחִמְלָשָׁה אַחַר כֵּךְ מְאַמְיָנִים
 וְשׁוֹב אָנוּ אוֹבְדִים
 נִחְשָׁב, נִחְבֵּר, נִחְסָר
 וְהַתּוֹצֵאָה מְסִתּוֹרֵית תְּשׂאָר
 שׁוֹקְעִים אֶל עֶרְפֶּל מִיָּסָר
 אִף פֶּעַם לֹא יוֹדְעִים מָה עֶרְכָּנוּ
 בְּלִבָּם שֶׁל הָאֲחֵרִים
 לְחִיּוֹב אוֹ לְשִׁלְיָה
 מִתְנַדְּנָדִים, נִשְׂאָרִים
 בֵּין סֶפֶק לְתִשׁוּקָה
 בֵּת קוֹל בְּשׁוּלֵי הַזְּכָרוֹן
 לוֹחֶשֶׁת לָנוּ שְׂאֵהְבוּ אוֹתָנוּ בְּאַמֶּת
 אֲבָל הָעֵדִיפוּ לְהַתְּרַחֵק בָּמוֹ הַשָּׁנִים.

יום הולדת שמח לבוס סיגל בן יאיר

מַחְרָחִים כְּחִזְרִים
סָבִיב שׁוֹלְחַן חֶדֶר הַיְשִׁיבוֹת,
סוּמְסוּם נְדָבֵק לְפִינוּ מִבוֹרְקֵס גְּבִינָה מֵתוֹךְ קַרְטוֹן עִם נִיִּלוֹן נְצַמֵּד
בְּמִבְצַע שִׁישָׁה עֶשֶׂר פְּלוּס אַרְבָּעָה חִינָם.
זֵין הַנְּשִׂיא מוֹעֵבֵר בְּכוֹסוֹת פְּלֶסְטִיק.
הַבוֹס מְסַפֵּר בְּדִיחָה וְאַנְחָנוּ מֵהַנְּהַנִּים בְּרֵאשִׁינוּ
מֵצֵד לְצֵד
בְּגַעִיהַ מֵתֵרֶפֶסֶת.
בְּבְדִיחָה יֵשׁ רוֹסִי וְעֵרְבִי,
אַבֵּל אָנִי צוֹחֶקֶת מִפֶּחֶד.

عيد ميلاد سعيد للمدير
سيغال بن ياتير
ترجمة: غادة زريق

نخنخن كأنخنازير
حول طاولة الجلسات
والسسم يلتصق بأفواهنا من أقراص الجبن المخبوزة
كان قد اشتراها المدير
سنة عشر قطعة وأربع مجانا
مرت كؤوس التبيذ البلاستيكية بيننا
يقص المدير طرفة ونهز رؤوسنا
من جانب لآخر
تصدر أصوات بقرات خنوعات
الطرفة عن عربي وروسي
وانا اضحك خوفا.

לְמַעַן תִּבְרַךְךָ נַפְשִׁי צוּרֵי־אֵל אֶסֶף

קַח לְךָ בְּמִקּוֹם מִיֵּלָה
אֶת פְּהוּקָה חֶסֶר הַשָּׁנִים
שֶׁל מְעַרְת הַמְכַשְׁפָּה,
אֶת בְּאָרוֹת עֵינֶיהָ הַחֲצוּבוֹת בְּסַלְעַ,
מְשִׁיבוֹת לְמַהוּמַת עֲטֹלְפֵי הַפְּרִי
בְּפִתוּל עָרוּץ הַחֲלָזוֹן.

קַח אֶת דְּאִית הָרָעֵב שֶׁל הָעֵיטִים,
הַחוּצִים דְּמָמוֹת
מֵעַל מְרַעוֹל נִיחוּחַ הַמְרָוָה.

קַח מִכָּל הַכֶּסֶף שְׁבַעוֹלָם
אֶת כֶּסֶף הַזִּיתִים מְעַקְלֵי הַגָּזַע,
מִכָּל צְבָעֵיו הַמְפֹתִים
וְרֹד פְּשֻׁתָּה נְמוּךְ לַקְרָקַע,
וּמִכָּל תַּרְמִיּוֹת הַלֵּב הָעֵיף
קַח אֶת
אֲמַת שְׁבִילֵי הָהָר.

קַח וְעֲשֵׂה לִי מְטַעְמִים בְּנִי,
רִיחֶךָ
כְּרִיחַ הַשָּׂדֶה.

لأجل أن تباركك نفسي
تسور يئيل أصف
ترجمة: عماد قسيس

لأجل أن تباركك نفسي
خذ لك يدِلا عن كلمة
تثاؤباً تنقصه الأسنان
لمغارة الساحرة
آبار عينها المحفورة في الصخر
مجبية لجلبة خفافيش الثمر
في لولة مسار وادي الخزون.
خذ تحليق جوع الصقور
العابرة للصمت
من فوق معبر عقب المروة.
خذ من كل المال بالعالم
حنين الزيتون المقتول الجذع
مني كل ألوانه المغربية
وردي الكمان الملتصق بالأرض
ومن كل أحابيل القلب المرهق
خذ
مسار دروب الجبل
خذ واصنع لي شهى الطعام يا ابني
عطرك
كعبق الحقل.

*

غادة زريق

خانتني كل الصدف.
ضاعت تجوب شوارع القمر.
وانا في انتظار عينيك.
هربت ومعها كل الصور.
عرف بهمي صديقي القمر.
فهمس أن عنده خبر.
بكل الصور والحكايات والسمر.
وبأن عينيك يا حبيبي.
ما زالتا عالقتين.
عند آخر صدفة لنا تحت ضوءه.
قبل إنبلاج القدر.

ע'אדה זרייק

תרגום: ליאור מעין, שז, עימאד קסיס

חֲמִקוּ מִמְּנֵי כָּל הַהֲזַדְמָנוּיּוֹת
 נִמְלְטוּ בְּרַחֲבוֹת הַיָּרֵחַ
 וּבְעוֹד אָנִי מִמֵּתִין עֵינֶיךָ
 נִעְלָמוּ וְעַמָּן כָּל הַמְרָאוֹת.
 אֶת כְּאֲבֵי יָדַע יְדֵי הַיָּרֵחַ
 לַחֵשׁ שְׁיֵשׁ לוֹ חֲדָשׁוֹת
 בְּכָל הַתְּמוּנוֹת וְסַפּוּרֵי הַלֵּילוֹת
 וְעֵינֶיךָ אֶהוּבָתִי
 עֲדִין נְטוּעוֹת
 בְּפִגְיֵשָׁה הָאֲחֵרוֹנָה תַּחַת אֹרֹז
 לִפְנֵי שְׂבָקֵע הַגּוֹרֵל.

לדובים שהיו כאן פעם צוריאל אסף

לְאָדָם שֶׁהָרַס אֶת הַלּוּמוֹתַי,
אֲנִי חָב אֶת יְקִיצָתִי.

לְדָבִים שֶׁהָיוּ כְּאֵן פֶּעַם
אֲנִי חָב אֶת מוֹרָא הַכּוֹרוֹת
הַמְּסַתִּירוֹת אֶת יַעְרוֹת הַדְּבִשׁ
בְּעֵמֶק בְּיַד הָעֵצִים.

אֲנִי אוֹסֵף כְּלֵאָחַר יָד
בְּלוּטֵי אֵלוֹן שֶׁבְּרָסְמוֹ הַלֵּילָה.
הַנְּבָרְנִים לֹא מִכִּירִים אֶת חוֹבָם הַמְּחֻלָּט
לְנִמְיָה שְׂרָאִיתִי אֶתְמוֹל חוֹצָה אֶת הַכְּבִישׁ
וּבְפִיהָ נָחַשׁ.

للدببة الذين كانوا يوماً ما هنا
تسور يئيل اصف
ترجمة: عماد قسيس

للإنسان الذي حطّم أحلامي
إدين له صحتي

للدببة الذين كانوا يوماً ما هنا
أدين بإرهاب الخلايا
الذي يستر
غابات الشهد
في جبّ أغصان الشجر

أجمع بلا عناء البلوط المقروض
هذه الليلة.

الجرذان لا تعترف
بالفضل المطلق للسّور الذي
شاهدته أمس يقطع الطريق
وفي فيه ثعبان.

אהבה הדס גלעד

יֵלֵד הוּא סֶכֶר
בְּלֵב הַנְּהַר
בְּכַה בְּאִמְצַע הַחַיִּים
נֶעֱמַד עַל הַרְגְלֵים שְׁלוֹ
וְכֵל גּוֹפֵף נוֹטָה אֱלִיו
וְכֵל מֵאוֹדֵף
מִיָּם רַבִּים.

ح^ب
هداس غيلعاد
ترجمة: شادية حامد

الطفل هو السدّ
في قلب النهر
هكذا في منتصف العمر
يقف على أرجله
وكل جسدك يميل إليه
وكل كلك ،
مياه غزيرة.

נכה הדס גלעד

אני באה אל השיר
בידים ריקות.

הוא לא מבקש דבר.

הוא אי
יש קטן
וּן חבור
בתוך הסף הכל.

היום נפלנו
זה על צוארו של זה.

هكذا

هداس غيلعاد
ترجمة: شادية حامد

آتي إلى القصيدة
بأيادي خاوية.

هي لا تطلب شيئاً.

هي جزيرة
أيس صغير
واو المعية
وسط كل شيء.

سقطنا اليوم
واحدة على عنق الأخرى.

למה אני לא כותבת שירים על ערבים שז

לְמָה אֲנִי לֹא כוֹתֵבֶת שִׁירִים עַל עֵרָבִים
לְמָה אֲנִי לֹא הוֹלֵכֶת לְמִבּוֹאוֹת אוֹם אֶל פְּאֶחֶם
וּמִפְּזָרֶת פְּרָחִים

לְמָה הָעֵרָבִים לֹא כוֹתְבִים עָלַי שִׁירִים
לְמָה הֵם לֹא בָּאִים אֵלַי הַבֵּיתָה וּמִלְטָפִים אֶת שְׁעָרַי

שִׁמְחָה, דְּבַדְבָּנִים
"וְכָל מָה שֶׁצָּרִיךְ הִיא לֵהִיּוֹת שְׁלִי"
אוּלַי יְכוּל עֵדִין לֵהִיּוֹת
שֶׁל בְּלָנוּ?

لماذا لا أكتب شعراً عن العربِ

شيز

ترجمة: عماد قسيس

لماذا لا أكتب شعراً عن العربِ
لماذا لا أكتب قصائد عن العربِ
لماذا لا أذهب لداخل أم الفحم
وانثر الزهور

لماذا لا يكتب العرب عني قصائد
لماذا هم لا يأتون إلي، لبيتي، ويلاطفون شعري

الفيح، الكرز
وكل ما يجب أن يكون لي
ربما ما يزال ممكناً أن يكون
لجميعنا؟

קינה על ילד מת שז

אֵילָן שִׁינְפֹּלֵד כָּתַב בְּקִבוּצַת הַמְשׁוֹרְרִים וְהִצִּיעַ
שֶׁכֵּל אֶחָד מֵאַתְנֹו יֵאמָץ יֶלֶד פְּלִסְטִינִי מֵת
וַיִּכְתֹּב עָלָיו. יֶלֶד חַי
הַחַיִּים לֹא נָתַנּוּ לִי,
אֶסְתַּפֵּק אִם בֵּן בֵּיֶלֶד הַמֵּת
וְאֶקְוֶן עָלָיו.

אוֹי, יֶלֶד מֵת פְּלִסְטִינִי,
אֲנִי לֹא רוֹצָה לְדַעַת מָה הָיָה שְׂמֶךְ,
אֲנִי לֹא רוֹצָה לְדַעַת מָה הָיָה צָבַע הַשְּׁעָר שְׁלֶךְ,
אֲנִי לֹא רוֹצָה לְדַעַת כְּמוֹ מָה הָרִיחַ הַגּוֹף שְׁלֶךְ
כְּשֵׁאֲמָא שְׁלֶךְ הוֹצִיאָה אוֹתָךְ מֵהָאֲמִבְטִיָּה.
כְּמָה טוֹב שְׂמֵעוּלָם לֹא שִׁמְעָתִי אֶת צְחוּקָךְ –
רַק כִּךָ אֲנִי יְכוּלָה לְהַמְשִׁיךְ לְהַתְעַלֵּם מֵהַפְּדוּרִים שִׁנּוּרוֹ עָלֶיךָ
עַל יְדֵי חִילִי צָבָא הַהֲגָנָה שֶׁל עַמִּי. רַק כִּךָ אֲנִי יְכוּלָה לְהַמְשִׁיךְ
לְהַתְעַלֵּם מֵהַפְּדוּרִים שֶׁהֲרִגוּ אוֹתָךְ, כְּמוֹ שְׂמֵתְעַלְמִים שִׁאָר בְּנֵי אֶרֶץ.

مرثاة عن ولد ميت

شيز

ترجمة: عماد قسيس

إعلان شنفيلد كتب ضمن مجموعة شعراء واقترح
أن يتبنى كل واحد منا ولدا فلسطينيا ميتا
ويكتب عنه. ولد حي
الحياة ما أعطني،
أكتفي إذن بولد ميت
وأنوح عليه.

أواه، ولدا ميتا فلسطينيا،
أنا لا أريد معرفة ما اسمك،
أنا لا أريد معرفة ما لون شعرك،
أنا لا أريد معرفة شبه ماذا عبق جسمك
لما أخرجتك أمك من الحوض،
كم يطيب لي أنني لم أسمع قط ضحكك -
فقط هكذا أستطيع أن أواصل تجاهل الكرات التي أطلقت صوبك
أطلقها جنود جيش دفاع شعبي. فقط هكذا أنا أستطيع المضي قدما
تجاهل الكرات التي قتلتك، كما تجاهل بقية بني أرضي.

عماد قسيس

عَنْ جَدِّ لَمَّا يَنَامُ تَفَكِّيرِي
نَفْسِ الْإِسْمِ بِبِضَلِ بَسْرِي
مِبَارِحَ فَقَتَ بِالذَّاتِ قَبْلَ الْفَجْرِ
مَ لَقِيَتْ إِسْمِي وَقَعَتْ بِالْحَيْرِ

إِرْفَعَ مَخَدَهُ نَزَلَ الشَّرِيفِ
كُلِّ شَيْءٍ تَمَامَ مَرْتَبِ مَلْفَلْفِ
نَزَلَتْ رَأْسِي تَحْتَ تَخْتِي سُويِ
لَقِيَتْ الْإِسْمَ عَ الْمُسْطَهْ مَنَعْفِ

بِتَعْرِفِ شُ يَعْنِي يَصْبِرُ إِسْمَ حُرُوفِ
حَفْنَةَ حَرْزٍ مِنْ أَصْلِ مَشْ مَعْرُوفِ
خَيْطِ الْقَطْنِ مَقْطُوعِ عَ الْحَدِينِ
وَحَبِّ الْحَجْرِ مِنْ صَخْرٍ مَشْ مَالُوفِ

حَاوَلْتُ إِجْمَعُهُمْ عَلَيَّ الْفَانُوسِ
حَسِبْتُ تَحْتَ التَّخْتِ فِي جَاسُوسِ
وَعَنْدِي أَصَابِعٌ لَا يُشَوِّفُكَ ضِيمِ
مَشْ قَابِلُهُ تَمْرُقَ عَلَيَّ الْقَامُوسِ

تَثَاوَبَتْ مِنْ قَهْرِي عَلَى الْأَحْلَامِ
رَاجِعٌ أَنَامُ بِصَفْحَةِ الْأَوْهَامِ
بِالنُّوْمِ يُمْكِنُ مَشَّ ضَرْوِي الْإِسْمِ
أَصْلًا إِذَا بِيَضِّعُ مِ بَيْنَلَامِ

أَوَّلُ تَرْمِ فَلَاحِ أَوْكَرَانِي
وِثَانِي إِسْمِ صِيَادِ الشَّيْشَانِ
ثَالِثُ جِسْمِ حَصَادِ كُنْعَانِي
رَابِعُ فِلمِ نِيْرُونَ وَالرُّومَانِ
خَامِسُ نَجْمِ جَوْزَاءِ مِيْرَانِي
سَادِسُ عِلْمِ بَحَارِ الْخَلِجَانِ
سَابِعُ قِسْمِ سِرْدَابِ مِرْجَانِي
ثَامِنُ إِرْمِ مَحْفُورِ عِ الْعَمْدَانِ
تَاسِعُ حَتْمِ خْتِيَارِ لِبْنَانِي
رَاهِبٌ وَحِيدٌ بِمَحْبَسَةِ قَدْمُوسِ
وَعَاشِرُ نَجْمِ أُولِيمْبِسِ الْيُونَانِ
... يَا حِلْمِ خَلِيْنِي بِلَا عِنْوَانِ

עמאד קסיס תרגום: ליאור מעין

עַת תָּנוּם מַחֲשַׁבְתִּי
נוֹתֵר שְׁמִי בְּמִטְוִי
אֲמֹשׁ קִמְתִּי עִם שְׁחַר
וְלֹא מִצְאָתִיו אֲתִי

מִתְלַבֵּט אִם לְהָרִים כְּרִית,
אוֹ סֵדִין כְּמוֹ תִקְוִין לְמִרְאִית
מוֹרִיד רֹאשׁ תַּחַת הַמְטָה
וְשְׁמִי פְּזוֹר עַל הַקַּרְקַעִית

אַתָּה מִבִּין שְׁמִי הַפֶּךָ שְׁכַר אוֹתִיּוֹת,
חֶפֶן חֲרוּזִים הוּא, לְלֹא מְקוֹרוֹת
כְּחוּט בְּתִנָּה חֲתוּךְ מִשְׁנֵי צְדָדָיו
מִסְלַע לֹא יְדוּעַ אֲבָנִיו חֲצוּבוֹת

נְסִיתִי לְאַסֹּף אוֹתָן תַּחַת פָּנֶס, אַךְ
חֲשַׁתִּי שְׁמִירְגָל תַּחַת הַמְטָה נַח
וְלִי יֵשׁ אֶצְבָּעוֹת שְׁלֹא יִדְעוּ לְמִצָּא
אֶת שְׁמִי בְּמִלּוֹן גַּם אִם הוּא מְנַח

פְּהַקְתִּי מִעֶצֶב בְּשֵׁל הַחֲלוּמוֹת
אֲשׁוּב לִישׁוֹן בְּדָף שֶׁל אֲשֻׁלִּיּוֹת
וּבְשִׁנְתֵי הָרִי הַשֵּׁם אֵינּוּ חָשׁוּב
גַּם אִם יֵאבֹד, אֵין לִי טְרוּנִיּוֹת.

רֵאשִׁית הֵייתִי אֶפֶר אוֹקְרָאִינִי
שְׁנִית שְׁמוֹ שֶׁל צִדְ צִ'צִ'נִי
שְׁלִישִׁית גּוֹפוֹ שֶׁל קָצֵר בְּנַעֲנִי
רְבִיעִית רוּחַ נִירוֹן וְהִרְוֹמִים
חֲמִישִׁית חֲמָה בְּמִזְל תְּאוֹמִים
שֵׁשִׁית דְּרֶךְ סֶפֶן בֵּין יָמִים
שִׁבְעִית מְבוֹךְ שׁוֹנִית אֲלֻמְגִים
שְׁמִינִית עֶטוֹר שִׁישׁ עַל עֲמוּדִים
תְּשִׁיעִית חוֹתֶמֶת זָקֵן לְבִנּוֹנִי
נְזִיר בְּחֶדֶר הַתִּיחָדוֹת אֲלֻמוֹנִי
וְעִשְׂרִית בְּאוֹלִימְפוֹס כּוֹכֵב יוֹנִי
.... יְהִי חֲלוֹמִי – הַשְּׂאִירֵנִי לְלֹא בְּתַבַּת, הַנְּנִי.

طريق المداد
شادية حامد

مطر أسود
طوفان
غرق
يشتعل تحت المداد
الورق!
ثمة خطي مترهلة
وريح تعصف بالأسئلة
ثلج هنا، وهناك سخام
طود الرؤى،
فوق المعاني،
انزلق!
أنا، كم بحثت
عن جسر اليقين
تري أين اختفى؟
لم أعد أعني
أفي وهم الدواة؟
أم في لجج البياض
احترق؟

דרך הדין
שאדיה חאמד
תרגום: הדס גלעד ומשה לביא

גֶּשֶׁם שָׁחַר
טְבִיעָה
מִטֵּר
תַּחַת הַדִּיּוֹ מִתְלַקַּח
נֵיר.
צְעָדִים רוֹפְפִים, בֵּן אוֹ לֹא
רוּחַ נוֹשֵׁב בְּשֵׁאלוֹת.
שֶׁלֶג כָּאֵן, שֵׁם עֵשׂוֹן
הַר הַמְרֵאוֹת
בְּמוֹרֵד הַמוֹבֵן
נִשְׁבֵּר.
כִּמָּה בְּקִשְׁתִּי לְמִצָּא
גֶּשֶׁר שֶׁל וָדָאִי.
הֵיכֵן הוּא מְסַתֵּת?
הָאֵם בְּקִסְתֵּי תַעֲתוּעַ
אוֹ בְּעִמְקֵי הַלְבָן
בְּעֵר?

זה הזמן צוריאל אסף

זה הזמן לצאת מהבית ברגל
אל המקום הכי רחוק אליו
נשאו אותך רגליך
ולעבר אותו.

זה הזמן לחזר אל העץ הגדול
שנטעת וטפחת, העץ
שישאר אחריך, ואם
עוד אין עץ כזה -
זה הזמן לנטע.

انه الوقت
تسوريئيل آصف
ترجمة: شادية حامد

انه الوقت
اته وقت الخروج من المنزل راجلاً
إلى المكان الأبعد الذي
تحملك إليه أقدامك
فتجاوزه
إنه وقت العودة إلى الشجرة الكبيرة
التي غرسها ورعيتها، الشجرة
التي ستبقى من بعدك، وإذا لم تكن
هنالك شجرة مثلها-
فانه وقت غرسها.

מְשַׁלֵּשׁ ליאור מעין

היום עברה בי המחשבה שאין ממש בזמן, שאין זמן במושב
הממשי, רק השתנות החמר סביב לנו – ואנו. וחשתי ממש
באפן פיזי שאין כוון להשתנות, בשדה בור בפאתי שפרעם
ראיתי זאת בן אלפים שנים לטענת המוסקים. לה תוכיח, שכן
לכה נדרש לגדע את הגזע ולמנות את טבעות הזמן ובכל זאת
אני כותב לה את זה בדרך לשטוטגרט בשעת ערב יורד והולך.

פעם במכלת, הזמן התקמט, אני לא בטוח שאי פעם המראה
הזה יחזור, אני חושב שזה בגלל השמש אבל זה כנראה
בגלל המות של אילת. זמן מתקמט הוא לא כמו זמן עומד, זו
התחושה שאין תנועה ואתה לרגע אחד רוח. במקרים דומים
בעבר הייתי אומר לה: "אפשר למות" ומתכונן "אפשר למות".

הימים שיבואו אחרי נוגעים בימים שבאו
כמו העור מסביב
לחתך מדמם
וחיינו שורת חתכים.

مثالث

ليثور معيان

ترجمة: عماد قسيس

اليوم مرت بخاطري فكرة لا يوجد زمن بالمعنى الحقيقي
فقط تغير الحمراء من حولنا- ونحن. وشعرت تماما وبشكل محسوس أن لا يوجد اتجاه للتغير.
في حقل بور بضواحي شفاعمرو شاهدت زيتونة عمرها ألفي عام كما يدعي القاطفون.
أثبت ذلك، نعم لتثبت ذلك يجب قطع الجذع وعدّ حلقات الزمن ، ورغم ذلك
أكتب لك هذا في الطريق إلى شتوتغارت في ساعة يحل فيها بتأنّ المساء .

ذات مرة بالحنوت ، الزمن تجعد، لست واثقا أن هذا المنظر سيعود ذات مرّة، أنا
أعتقد أن سبب

هذا هو الشمس ولكن السبب على ما يبدو موت آيلت الزهره.
وقت يتجعد لا يشبه الوقت الواقف الإحساس بانعدام الحركة وانت للحظة واحدة
روح.

في مواقف مشابهة في الماضي كنت أقول لك:
"يجوز الموت" وأقصد "ممكن الموت".

الأيام التي تأتي بعدي تلامس الايام التي ات
كما الجلد حول
جرح ينزف
وحياتنا سلسلة من الجروح.

פנינים

שז

לחן: יונתן בר גיורא

שְׂדֵמְעוֹתַי יִהְיוּ פְּנִינִים בְּעוֹלָם.
שְׂכָאֲבֵי יִהְיוּ פְּנִינִים בְּעוֹלָם.
פְּנִינִים לְהַתְהַדֵּר, לְהַתְּכַבֵּל, לְהַתְּחַמֵּם,
פְּנִינִים לְהַתְּנַחֵם.

لآلي*
شيز
ترجمة: عماد قسيس

حتى دموعي تصير بالعالم
وجعي لآلي يصير بالعالم
لولو الحلا، يتغطى، بحرام بيدفي
لولو يعزي

* الترجمة للغة العربية المحكيّة ويلائم الغناء حسب اللحن

عوالم متوازية عبد اغبارية

لكلّ منّا قلبان اثنان
قلب طيبٌ نجيشُ به،
وقلب آخر سريّ جبان.
لكلّ منّا ثلاث آياد
يد تتسوّل الأيام والأعمار
ويدان اثنتان تبذران.
لكلّ منّا دمان اثنان
دم أبيض يتسافح غازياً
واخر متخندق أحمر قان.
لكلّ منّا ذاكرتان اثنتان
واحدة ما يتذكّره الغير عنّا
وثانية كل ما أردنا له النسيان.
لكلّ منّا ثلاث آذان
إثنتان يصمّهما الضجيج
وثالثة مشنّفة للصمت بإمعان.
لكلّ منّا ثلاث أعين
واحدة تكابد للرؤية
واثنتان أخريان تحجبان.
لكلّ منّا إسمان اثنان
واحد سجين، وصيّةُ الوالدين علينا
وثان... آه لو كنت تدري أيّها الإنسان!

עולמות מקבילים

עבד אגבאריה

*תרגום עצמי

לְכֹל אֶחָד מֵאַתָּנוּ שְׁנֵי לְבָבוֹת
יָב טוֹב כְּמֵה וְאַצִּילִי
וְלֵב נֹסֵף סוּדִי וּפְחָדָן
לְכֹל אֶחָד מֵאַתָּנוּ שְׁלוֹשׁ כְּפוֹת יָדַיִם
אַחַת מְקַבְּצָת אֶת הַגִּיל וְאֶת הַיָּמִים
וְשֵׁתַיִם נֹסְפוֹת מְבַזְּבוֹזוֹת אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַזְּמַן.
שְׁנֵי דָמִים זֹרָמִים בְּעוֹרְקִים שְׁלֵנוּ
דָם לְבָן מְשִׁתְּפֵךְ, מְחַפֵּשׁ לְהִתְעַלֵּק עַל אֲחֵרִים
וְשְׁנֵי אֲדָמָדָם מִתְּבַצֵּר וּמְכַמֵּן.
לְכֹל אֶחָד מֵאַתָּנוּ שְׁנֵי זְכָרוֹנוֹת
אֶחָד שְׁנֵי שְׂאֵר אֶצֶל אֲחֵרִים אוֹדוֹתֵינוּ
וְשְׁנֵי שְׂאֵנוּ מְנַסִּים לְהִדְחִיק וּלְשַׁכַּח.
שְׁלוֹשׁ אֲזָנִים לָנוּ
שְׁתַּיִם חֲרָשׁוֹת מְרַב רַעֲשֵׂי הָרֶקַע
וְשְׁלִישִׁית כְּרוּיָה בְּקֶשֶׁב רַב לְדָמָה.
שְׁלוֹשׁ עֵינַיִם לָנוּ
אַחַת עֵמֶלָה לְרֵאוֹת
וְשֵׁתַיִם נֹסְפוֹת מְשֻׁלוֹת וּמְסִתִּירוֹת.
שְׁנֵי שְׁמוֹת לְכֹל אֶחָד מֵאַתָּנוּ
אֶחָד בֵּית כְּלָא, צְנֹאת הַהוֹרִים וְהָאֲבוֹת עֲלֵינוּ,
וְהַשְּׁנֵי... הוּ, אֱלוֹ רַק יְדַעַת מֵהוּ בֶן אָדָם!

מַרְבֵּעַ לִיאֹר מַעִין

עַל גַּג הַבַּיִת בְּרַבָּאט
אֲנִי חוֹשֵׁב עַל הַמַּבֵּט
בְּחַפְזִי, עַל הַשֹּׁפָה כְּסוּף
מוֹלֵי הַיָּם, עֵינֶיךָ, אֶת־

الرُّبَاعِيّ
ليئور معيان
* ترجمة ذاتية

عَلَى سَطْحِ الْبَيْتِ بِالرِّبَاطِ
أَفْكَرُ فِي النُّظْرَاتِ
كُحْرِيَّةٍ، عَلَى اللُّغَةِ كُتْبَةٍ
أَمَامِي عَيْنِكَ وَالْمُحِيطَاتِ

תבוא נחמה: קינה לאחר אסון טבע
פטריסיה ג'אבה ווזלי
מאנגלית: צוריאל אסף

לסבינה
שאת נחמת רבים
בשוט הימים הקשים
באלם ובאהבה

היא מחפשת בהריסות כאדם
השב משיטוט כה הרחק.

שישה ילדים, יש לי שישה ילדים
אומרת לעצמה, כשמסביב, עולמה
הופך זרדים ורסיסי קיסמים
של חיים משכבר,
לא עד-כדי-כך משכבר.

היא מניחה את אחד הילדים ליד האחר
ילד, ליד האחר
אבל אז, היא עומדת שם, ומוחה
את עיניה, מביטה לפנים, מסתובבת לעבר

פסות הרוסות של מקום שפעם
היה, בהריסות של חיים שפעם היו.
אבל הם היו שישה, היא אומרת
שישה, מתים או חיים.

אָמַא יוֹדַעַת מָה זֶה אוֹמֵר
בְּשׂוֹשׁ שׂוֹשָׁה, לֹא שְׁלוֹשָׁה, כִּי שׂוֹשָׁה בְּחַיִּים
לְיָדַיִם, לֹא רַק שְׁלֹשֶׁת, מֵתִים,
וְשָׁם, הַדְּמָעוֹת, מְרַגְּעוֹת לְעַכְשָׁו
מְרַגְּעוֹת, לְעַכְשָׁו.
תְּמִיד.

מָה אַעֲשֶׂה לְלֹא הַדְּמָעוֹת
שְׂאֵלְתִי לֹא פֶּעַם בְּעוֹלָמוֹת אַחֲרִים
מָה הִיא תַעֲשֶׂה לְלֹא הַדְּמָעוֹת
כְּעַת אֲנִי שׂוֹאֵלְתָ אֶת עֲצָמִי, וְעַכְשָׁו
הַמַּיִם הַקּוֹלָחִים מֵעֵינַיָה, כֹּה שׂוֹנִים
מִן הַמַּיִם, שְׂאֵת הַכֹּל
לוֹקָחִים.

בְּאִיזָה מְקוֹם, תְּמִיד, בְּאִיזָה מְקוֹם
בֹּא יוֹם שְׂמִיבִיא נְחָמָה
הֲאִין זֶה מָה, שְׂאֲמוֹרִים הַחַיִּים לְהַבִּיא
לְאַחַר הַמָּוֶת, נְחָמָה?
הַנְּחָמָה מְסַרְבֶּת לְהַפְּנֵעַ לְמָוֶת.
אֲנִי אוֹמְרֶת, עוֹד תְּבוֹא נְחָמָה.

نادوني بأسمائي
الراهب ثبتت نات هانة
عن الإنجليزية عبد اغبارية

لا تقل أنك راحلٌ غداً
لأنني وحتى في هذا اليوم لا زلت قيد الوصول،
أنظر بعمق، فيها أنا قد وصلت الآن الآن!
وصلت برعماً علي غصن ربيعي،
وصلت عصفوراً صغيراً بأجنحة هشة
أتدرب على الزقزقة بعشي الجديد
وصلت دعسوقة في قلب زهرة
وصلت جوهرة مدفونة بحجر
لا زلت قيد الوصول كي أضحك وأبكي
كي يلفني الأمل ويتأبني الخوف.
وقع خافقي هو ميلاد وموت لكل الأموات والأحياء،
أنا ذبابة النوار أتحوّل وأنشكّل على سطح النهر
وأنا الطير الذي ما أن يحلّ الربيع حتى يلتقط ذبابة النوار بمنقاره،
أنا الضفدع يسبح مبسوطاً بالغدير الصافي
وكذا أنا حية العشب التي تنسلل بصمت وتلتهم ذاك الضفدع،
أنا طفل أوغندا بكل لحمه وعظمه
ساقى رفيعتان كعيدان البامبوك
وأنا تاجر الأسلحة، يبيع عتاده الفتاك لأوغندا.

أنا ابنة الثانية عشرة ، لاجئة بقارب صغير
تلقي بنفسها بالمحيط بعد ان اغتصبها القرصان ،
وأنا القرصان ، لم يعهد بعد قلبه أن يرى ويحب .
انا عضو بالمكتب السياسي ، وفي يديّ قوة ضاربة
وأنا الانسان المرغم على دفع ضريبة الدم لشعبي
الذي يموت على مهل في مخيمات السخرة .
لذتي كالربيع ، دافئة حيث تزهو الورود وتذرع العمر مزهرة .
وجعي كنهر من الدموع ، وبدفق قادر على أن يملأ المحيطات الأربعة .
أرجوكم ، لطفاً منكم ، نادوني بأسمائي الحقيقية !
حيث أفلح بسماع عويلي وقهقهاتي مجتمعين سوية ،
وهكذا سأتحقق من ان ألمي ولذتي واحد هما .
رجاء ، نادوني بأسمائي الحقيقية
كي يتمكن قلبي من أن يظل مشرعاً ، أمام الرحمة والشفقة .

אש וקרח
רוברט פרוסט
מאנגלית: ליאור מעין

יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהעוֹלָם יִתֵּם בְּאֵשׁ
יֵשׁ הַאוֹמְרִים בְּקֶרֶחַח
לְמַדְתִּי מִן הַתְּשׁוּקָה שֶׁיֵּשׁ
טַעַם בְּמִי שֶׁמְצַדֵּד בְּאֵשׁ
וְאִם נֹשֵׁב יֵאבֵד עָלָיו הַכֶּלֶחַח
מִיִּדְעֵתִי אֶת הַשְּׂנֵאָה בְּדַאי
לוֹמֵר שֶׁעֲבוֹר הַהֶרֶס, קֶרֶחַח
יְהִי מְשֻׁלֵּם וְדַאי
וְאִף יִצְלַח כֹּל כֶּהָ.

אש וקרח
רוברט פרוסט
מאנגלית: הדס גלעד

יש האומרים יחרב העולם באש
יש האומרים, בקרח יחרב.
מנסיוני, לתשוקה יש טעם גועש
ואני נמנה עם תומכי האש.
אך אם דין העולם שוב ושוב להטורף,
אני חושב שידוע לי די על שנאה
כדי לומר שבשביל הרס יש
את הקרח ואף הוא נפלא
ודי בו כשהוא מתקרב.

وينك يا ستي شادية حامد

شادية حامد

وينك يا ستي تشوفي شو صار في
هرمت والهلم غطى عيني
عم قتش ع شروش تينتنا السخية
تا استهدى ع دارنا وين هي
وينك يا ستي تشوفي شو صار في

ستي من بيتك اللي فوق السما
طلي وضميني لو بالومي
كل مين خلق الله بيتو احتمي
وانا يا ستي لحالي منسية
وينك يا ستي تشوفي شو صار في

ستي ما عادت تفيد دموع الندم
فل الفرح وما بقي غير الالم
نفسى من الله يرفرف على جرحى علم
لا ارض لا وطن لا هوية
وينك يا ستي تشوفي شو صار في

היכן את סבתא

תרגום עצמי: שאדיה חאמד
לחן: שז

היכן את סבתא,
בוֹאִי רְאִי מָה עָבַר עָלַי,
זְקֵנָתִי, דְּאָגוֹת כְּסוּ אֶת עֵינַי
עוֹקֶבֶת אַחֲרַי שְׂרָשֵׁי הָעֵץ
הֵיכָן שְׂזַכְרוֹן בֵּיתֵנוּ רוֹבֵץ
דְּמָמָה מַחְרִידָה רוֹעֶשֶׁת בְּאַזְנֵי
הֵיכָן אֶת סִבְתָּא,
בוֹאִי רְאִי מָה עָבַר עָלַי.

סִבְתָּא, מִבְּעַד בֵּיתְךָ בְּשִׁמִּים
הַבִּיטִי אֵלַי הַסֵּתֶכְלִי פְּעָמִים
כֹּל מִי שֶׁבָּרָא הָאֵל
בְּבֵיתוֹ מוֹגֵן
וְצַעַר כְּבֵד בְּנִשְׁמָתִי עִגֵן.
הֵיכָן הִרְנָה וּבִלְבִי אֲנַחָה
לְבַדִּי אֲנִי בְּבֵית הַשְּׂכַחָה
הֲלֵא דִּי?
הֵיכָן אֶת סִבְתָּא,
בוֹאִי רְאִי מָה עָבַר עָלַי.

סִבְתָּא, אֵין עוֹד תִּקְוָה בַּלֵּב
צְהֵלָה, בְּרַחַה וְנוֹתֵר כְּאָב
מִשְׁתוֹקֶקֶת לְדָגֵל שְׁעַל פְּצָעֵי יִלְבָּלֵב
לֹא אֶרֶץ, לֹא מוֹלְדָת, לֹא זְהוּת
אֵין גְּבוּל בֵּין לְחַיּוֹת אוֹ לְמוֹת
חֲשֻׁכָה, וְאֵין מְאוּר לְיָמֵי
הֵיכָן אֶת סִבְתָּא,
בוֹאִי רְאִי מָה עָבַר עָלַי.

זה כל כאב העולם
בנז'מן פונדאן
מצרפתית: צוריאל אסף

זֶה כָּל כָּאָב
הָעוֹלָם
שָׁבָא אֵלַי, לְשַׁבֵּת
אֶצֶל שְׁלַחֲנִי
– הָאֵם יִכְלֹתִי לֹמַר לוֹ
לֹא?

נַעֲשִׂיתִי כֹה קָטָן
זַחַל קָטָן, וְאֵז
כְּבִיתִי אֶת הַמְּנוּרָה
– כְּלוּם יִכְלֹתִי לְדַעַת
שֶׁהוּא גָדַל בְּתוֹכוֹ
הָאֵם יִכְלֹתִי לִמְנַע מִמֶּנּוּ
לְשַׁחֲרַר כְּבוֹא הַיּוֹם
שִׁיר מִבֵּין
כְּנַפְיוֹ?

וְאָמַרְתִּי לְכָאָב
הָעוֹלָם
שָׁבָא אֵלַי, לְשַׁכַּב
עַל בֶּטְנִי:
הָאֵם אֵין לִי מִסְפִּיק
מִשָּׁל עֲצָמִי?
רְאֵה: יֵשׁ לִי הַצָּמָא שְׁלִי!
לֹא נוֹכַל לְהַשְׁאִיר לְתַמִּיד
זַחַל שְׁכָזָה.

הָאֲדָמָה מְחַסְפֶּטֶת עַל
הַבֶּטֶן הַרְכָּה,
הִיא הַכְּאִיבָה לִי,
אֲדַמְתֶּךָ
וְאֲנִי מִפְּחַד לְעוֹף...

הַפְּכֵתִי אֵלָיו אֶת
גְּבִי
אֵךְ הוּא כְּבֹר הִיָּה
בְּתוֹךְ חִלּוּמוֹתַי
– הֵאֵם אֶת דְּמִי
הוּא בְּקֶשׁ?

אֲמַרְתִּי לְכָאֵב
הָעוֹלָם
זֶה תַעֲלֹל, מִלְכֶלֶךְ
הַתַּעֲלֹל.
כֶּךָ הוּא הַשִּׁיר
בְּלִכְתָּךְ.

אָבֵל אַתָּה בְּמִקּוֹמִי, תִּגִּיד,
הִיִּית מְסֻגֵּל לְשִׁכְחָ?

רילקה

מאנגלית: הדס גלעד

(תרגמו מגרמנית: אנה מייסי ואניטה בארו)

חבר שקט שהגיע עד הלום,
 הרגש איך מחוללת נשימתך חלל נוסף סביבך.
 הנח לזו החשכה להיות למגדל פעמון
 ואתה הפעמון. בעודך מצלצל
 משה שחובט בך, נעשה לכוחך.
 נוע לאחור ולפנים אל תוך ההשתנות.
 למה הדבר דומה, עצמת כאב כזו?
 אם מר המשקה, הפך עצמך ליון.
 בלילה זה העולה על גדולתו
 היה המסתורין בצמת חושיך,
 המשמעות המתגלה בו.
 ואם חדל העולם מלשמע אותך
 הגד לארץ השקטה, אני זורם במים
 ולמים הגועשים, אמר: הנני.

הקפה שלי

שז

לחן: יהודה אור (בן מוחה)

בהשראת המשורר חנא אבו חנא (חנא أبو حنا)

הקפה שלי מהול במלח בבקר

הקפה שלי מהול בדם בבקר

סגרי את הרדיו

סגרי את הרדיו

הרחיקי מעליך את כותרות העתונים

אנחנו חונקים את היסמין

אנחנו עוקרים את הזיתים

בביר זית

בבלטה

אנחנו רוצחים את הורדים

אנחנו רוצחים את החוחיות

בעזה

בדהישה

במעלה הרצועה

מבחר תרגומי הייקו סוריים
תרגום: משה לביא

الكفيف / إيناس أصفري
أصابعه
ترى وجهَ حبيبته
الكفيف

كسَّارُ الزَّبَّادِي / إيناس أصفري
(1)

في الهواء
زغبُ كسَّارِ الزَّبَّادِي الأبيض
يزيدني بياضاً

(2)
كسَّارُ الزَّبَّادِي
خفيفاً يُحَلِّقُ
ونبضُ قلبي

غدير حنا

الإيحاء...
شيءٌ من التورد
في بياضِ زهرِ اللوز
*

سبتُ النور-
حلبٌ تحوطها
هالةٌ من نار
*

طريقُ حمص،
الشجرُ باقٍ على ميله
وما من ريحٍ
*

كربستالةٌ مضلعة
كل تلك الوجوه
لي
*

محطةُ الحجاز،
لا قطارٍ يصلها
ولا حتى سكة

העיוור אינאס אצפרי

אָצָבְעוֹתַי
רוֹאוֹת אֶת פְּנֵי אֱהוּבָתוֹ
הָעוֹר

ע'דיר חנא

הַתְּגִלוֹת...
סֶמֶק וְרֹדְרֹד
בְּלֶבֶן פְּרִיחַת הַשְּׂקָד
*

שִׁבְתְּ הָאוֹר -
חֵלֶב מִכְתָּרַת
בְּהֵלָה שֶׁל אֵשׁ.
*

הַדָּרֶךְ לְחֹמֶס
הָעֵצִים נוֹתְרוּ כְּפּוֹפִים
וְלֹא מִן הָרוּחַ
*

גְּבִישׁ מְצָלַע
כָּל הַפְּנִים הִלְלוּ
שְׁלִי
*

תַּחֲנֵת הַרְּכֶבֶת הַחֲג'אֲזִית
אֶף רֶכֶבֶת לֹא מְגִיעָה
אֶפְלוּ לֹא פֶס.

סבא סביון אינאס אצפרי

(1)

בְּאֵיִר
פְּלוֹמֶת סְבִיוֹן לְבָנָה
מוֹסִיפָה בִּי לְבָן

(2)

סְבֵא סְבִיוֹן
מִתְעוֹפֵף בְּקִלּוֹת.
לְבִי מִתְפַּעֵם.

*

שירי ההייקו נלקחו מתוך אנתולוגיה שנכתבה בסוריה והתפרסמה במגזין המקוון Letters Poetry. הם אינם שייכים למזרח הרחוק אלא למזרח התיכון. הזמן והטבע המשתקפים בפנינה הבוהקת של ההייקו הם אלו המוכרים בכל המרחב של א-שאם הכולל כיום את סוריה, ירדן, לבנון ופלסטין/ישראל. כשירי הייקו מזרח תיכוניים הם לא תופסים רק את הרגע שבטבע, הרגע חסר הזמן המהדהד נצח, אלא גם את הרגע הקונקרטי וההיסטורי, את השבר והעדר של סוריה בעשור האחרון, עשור של מלחמה.

תוכן עניינים

- 2 פתח דבר על האפשרות להיפגש דרך תרגום
5 מסגרות ליאור מעין
6 מעגל אמהות הדס גלעד
7 חלقة أمهات هداس غيلعاد ترجمة: عبد اغبارية
8 مجدرة عبد اغبارية
9 מג'דרה עבד אנבאריה תרגום: הדס גלעד
10 בטני צבה משה לביא
11 يطني غصّة موشيه لافي ترجمة: شادية حامد
12 מגזרות נייר ליאור מעין
13 قصاصات ورق ليثور معيان ترجمة: شادية حامد
14 התגלות ליאור מעין
15 وحي ليثور معيان ترجمة: شادية حامد
16 حدس غادة زريق
17 [ללא כותרת] ע'אדה זרייק תרגום: סיגל בן יאיר וליאור מעין
18 יום הולדת שמח לבוס סיגל בן יאיר
19 عيد ميلاد سعيد للمدير سيغال بن يائير ترجمة: غادة زريق
20 למען תברכך נפשי צוריאל אסף
21 لأجل أن تبارك نفسي تسوريثيل آصف ترجمة: عماد قسيس
22 [בדון ענון] גאדה זרייק
23 [ללא כותרת] ע'אדה זרייק תרגום: ליאור מעין, שז, עימאד קסיס
24 לדובים שהיו כאן פעם צוריאל אסף
25 للدببة الذين كانوا يوما ما هنا تسوريثيل آصف ترجمة: عماد قسيس
26 אהבה הדס גלעד
27 حبّ هداس غيلعاد ترجمة: شادية حامد
28 ככה הדס גלעד
29 هكذا هداس غيلعاد ترجمة: شادية حامد

- 30 למה אני לא כותבת שירים על ערבים שז
- 31 لماذا لا أكتبُ شعراً عن العربِ شيز ترجمة: عماد قسيس
- 32 קינה על ילד מת שז
- 33 مَرثاةٌ عن وُلدٍ ميّتٍ شيز ترجمة: عماد قسيس
- 34 [בדון ענואן] עמאד קסיס
- 36 [ללא כותרת] עמאד קסיס תרגום: ליאור מעין
- 38 طَرِيقُ المِدَادِ شادية حامد
- 39 דרך הדיו שאדיה חאמד תרגום: הדס גלעד ומשה לביא
- 40 זה הזמן צוריאל אסף
- 41 انه الوقت تسور يتلى آصف ترجمة: شادية حامد
- 42 מְשַׁלֵּשׁ ליאור מעין
- 43 مثلث ليّور معين ترجمة: عماد قسيس
- 44 פנינים שז
- 45 لآلي* شيز ترجمة: عماد قسيس
- 46 عوالم متوازية عبد اغبارية
- 47 עולמות מקבילים עבד אגבאריה
- 48 מְרַבֵּעַ ליאור מעין
- 49 الرِّبَاعِيّ ليّور معين * ترجمة ذاتية
- תבוא נחמה: קינה לאַחַר אֶסוֹן טִבֵּעַ פטריסיה ג'אבה וזולי
- 50 מאנגלית: צוריאל אסף
- 52 نادوني بأسمائي أراهب ثبتت هانة عن الإنجليزية عبد اغبارية
- 54 אש וקרח רוברט פרוסט מאנגלית: ליאור מעין
- 55 אש וקרח רוברט פרוסט מאנגלית: הדס גלעד
- 56 وينك يا ستي شادية حامد
- 57 היכן את סבתא תרגום עצמי: שאדיה חאמד לחן: שז
- 58 זה כל כאב העולם בנז'מן פונדאן מצרפתית: צוריאל אסף
- 60 [ללא כותרת] רילקה מאנגלית: הדס גלעד
- 61 הקפה שלי שז
- 62 מבחר תרגומי הייקו סוריים תרגום: משה לביא

הוא מהלך בעולם
כשצל הרים לצדו
מראה לנו שאפשר
להיות רגע
על שפת
התהום.

אנחנו מתרגמים שיר של טהא מחמד עלי
נופלים כבר בהתחלה לבור עמק
מנסים לשמע את השקט
שבין צעקה ליללה.

"כל איש הוא אכר או ספן"

אני שותק
משום שלא מצאתי מלים
שיפרצו בקיר האבן חלון
שנוכל בלנו
לראות את
הים.

מסגרות // ליאור מעין

על המקאם הזה היא תוכנית שנתית לתרגום בהשתתפות משוררים/ות ערבים/יות ויהודים/יות; התוכנית נולדה מתוך הרצון לעסוק לעומק בפן החשוב ביותר של אמנות התרגום: הדיאלוג. בספר שלפניכם תמצאו מבחר מיצירות המשתתפים/ות לאורך השנה.

على هذا المقام: برنامج للترجمة، على مدار سنة، بمشاركة شعراء وشاعرات من العرب واليهود. أقيم هذا البرنامج رغبة بالتعمق في الحوار كونه الجانب الأهم في فن الترجمة. في هذا الكتاب تجدون نخبة من انتاج وابداع المشاركين والمشاركات في البرنامج خلال السنة.